

50.

Langstaða - Steini

13 blöð qto.

1

Langstada-Steini

Suman iud alfaravogium, sem liggur í milli Ólvesárbrúar
og brúarinnar í fjörva hjó þjátaunda, er bot einn er Lang-
stadir heitir. Líður fyrirum hjó þar bóndi sá er Sigurdur hég,
fátakur, ómáttur maður. Synir hans voru Guðmundur,
Hannes (efi Sigurhaus sínds) Jón, er nefndur var "Jón berhentí",
og Þorsteinn, er nefndur var Langstada-Steini.

Svo bar iud í ungdómum mínum, að Guðmundur átti barn iud
systur sinni og fólku þau höfningu iud fyrir þá. Hinnis aðrir
synir Sigurðar í Langstodum voru að ýmsu leyti miður vel
gefnir menn og þungir menn þeir löngum hafa verið í föðri
Hraungæðis hrepps. Hannes giftist Sigríði Hausdóttur,
systur Hannesar "matros" og lifði síðustu afið sin hér
í Reykjavíki. Jón berhentí var lengi fjósamaður hjó séri Ólafi
Ólafssyni í Arnarbæli og hefir hann störfad um hann í Res-
tót Mosgunbladsins. Séri Ólafur segir m. a. um hann þetta:
"Hann var framúrskarandi einfaldur maður, en þeir og þyggur í
stórferum sínum, efla þvi sem vit hans máði til. Hann var stæmti-
legur í heimili og allir þeir þéttar er hjó mér voru til að lera undir
stóla, en þeir voru margir, höfdu mestu matur af Jóni berhentí".
Langstada Steini var vilt lengstum í sveit Hraungæðis hrepps,
en að hann hafi, efla verið svo villaus, sem hann var sagtur"
sína ýmsar þá sögur, sem um hann hafa verið sagdar: Hann

hafii mál úr hvers manns munni og notaði hann þessa
 „þefileika“ sína oft og einnatt með því að herma eftir þeim á
 þann hátt, að hann sáði í huga sér ymsleiki mun þá og
 lét svo, oftast einn úr af fyrir sig eða svo að margir voru etli úd,
 hlutverk þeirra hvers um sig og þótti honum fábast þetta svo
 vel, að menn gátu etli greint á milli þess, hvort Steini talaði
 eða þeir sjálfir.

Rangstada Steini var lengi indursetningur í Skarungervi, hjó
 séra Semundi forsvyni og konu hans, frá Elfanin Siggvinsdóttur.
 Séra Semundur var óvenjulega góður söngmaður og hafði svo
 hljómfagra rauð, að söngur hans líkist mér holum flautu-
 fornum en nokkurni annari söngvöld; eigi að síður tók
 Rangstada Steini sér það oft fyrir hendur, að herma eftir
 séra Semundi og líkjast honum við messuflutning, bæði
 í stól og fyrir altari. Þótti þeim er á hlýddu Steina tala þá
 þetta svo vel, að báðir voru í greina á milli þeirra séra Sem.
 og hans. Rangstada-Steini fór þá stundum út á tíu í
 Kráungendi og tók til að gefa fót þrífur í tíuinn samau
 í heilagt hjónaband. Hélt hann þá jafnan hjartnuemarbrúð-
 kaupstödur yfir þrífumun, ávinsti þótt nú að lifa samau í þrú
 og tryggð hvar til annar og halda hjúskaparheik sín. Síðan tók hann
 af þeim hjúskaparheik (!) og tók að hátt og hoelt yfir þeim ein-
 hverja vísu úr Andratiumun er hann kemur.

Og gat um það hér áður, að Rangstada-Steini hafði mál úr hvers manns
 munnis og gat hervort svo vel eftir hverjum sem hann vildi, að eldri
 málki á milli sjá hvort það var mæðurinn sjálfur eða Steini, en
 um var það einhennilofs við málfar Þorsteins, að hann stamadi
 nið og hann taladi, en alls eldri þogar hann hervordi eftir einhennilofs.
 Níttím hluta afi sinna um Rangstada Steini hafa verið, "svætt-
 rími" og á síðari hluta afi sinna var hann orðinn svo "leiddur
 langþurfa mæður", að auginn vildi hafa hann nema nokkrum daga
 á sunu og sjaldna st lengur en hálfsmánuð er tíu. Hrefpsnefndin
 sá oddvitið þom því þá svo fyrir, að ívælt þogar Steini ekki að
 flytjast milli þoga, að hann bjó út handa þorinum voga bréfi, er
 gildi fyrir það og það árið, og sýndi bréfið hvar og hversu lengi Steini
 ekki að vera á hverjum tæ, allt árið. Þetta voga bréfið þótti Steina
 svo mikils unvert að eiga og hafa í höndum, að hann lét það vera
 sitt fyrsta vert, er hann kom á einhveru bænum, að láta lesa það
 upphátt fyrir öllu heimilissölknum í þorinum. Kvæddi gerast þetta til
 að allir steyldu sér þar eftir hejda og eigi láta hann hafa önnur
 vert þar á heimilinum en að mala út á þottinum og moka þjó'sid." Oddvitið
 Einhverju sinni er Þisti Þorvaldi Þorsson í Þorri Þorsteinum var orðinn ~~þorri~~
 þorsteinur, var svo víð að Rangstada Steina var orðinn að vera þí á þorinum
 um 8 daga stéid. Þogar hann kom þungd og hitti Þista, var það tíð fyrsta
 vert hans að sýna þorinum voga bréfið, en það hafði Þisti í þitun gefid
 út fyrir mörgum árum og var það um svo rífid og sýnd, að varla var

4

heft að lesa það. Steini fór þó fram á að Þisti gaf í út myth vögubréf,
en Þisti hóf það óþátt. Steini satti þá mál sitt einu fastara og þvöð
ekki verða tíð honum dægi lengur. Þessundur þeir svo fram og aftur um
þetta, um Þisti sagði: „Ég skal annars skrifa myth bréf, svo hardort
og meirjad, að þú skalt ekki þurfa þau fleiri meðan þú lifir, en varðdu
þig á þó, Steini minn, að það verði þá ekki svo hardort, að það lýti
því dæða þínum og að hann þeir fyr á en ella.“

„Heldur þú þá,“ segir Steini, „að ég eigi ekki langt eftir, Þisti minn?“

„Ekki veit ég hvern langt það verður, en lít þú veit ég, að þú ert bráðum
dauður!“

Steini stóð upp af rúnu sínu, gekk fram í bejarlypna, stáðnomlist
þar og tók að hafa upp allt þúsem Þisti sagði og henna eftir honum;
en er einhver bejarmáður gekk þá inn í beinum og heyrir að þar er
sagt: „Svo hardort, að þú ert bráðum dauður!“

Því þá þeir er inn komn svo víð, að hann tekur utan um Steina þar
í dýrumu í hálftröðrum, að hann kallar inn og segir: „Komið þið,
Komið þið fljótt, því hann Þisti er að deyja.“ En er Þisti komn
þangað bresandi og vissi hvað um varð vera, sáu menn, að þetta
var Steini, sem heindi svo vel eftir Þista, að þeir héldu að hann

hefði orðið fyrir einhverjum bráða-veitindum og taladi orð.
Steini komn svo inn aftur og sagði: „Ekki svo hardort, Þisti minn, að
ég deyri strax, því heppsbíar mega ekki missa mig frá kvornum
og flórum. Eitt er eða tvö, Þisti minn.“

Einhverju sinni kom Rauðstada Steini að Arnar bæli í Mesi og það sá hann Ólaf Ólafsson gistingar. Þetta var 1. og 2. dögum fyrir jól. Steini var að heim-
 selja bróður sinn, Jón Berntson, en þar var þú og alladýr að selja hjóla þommu
 um jólin, en elbi var Jóni minn þad, því hann sagði að Steini væri öfkar-
 skinnur mikill og atkleri, þar sem hann flakkaði um og namti eigi að vinna.
 Sína Ólafur sagði við Steini: „Þú er velkomin að vera heima um jólin, en við
 erum nú svo gæddir heima, Ólafsingar, að við viljum láta gæsti okkar hafa
 eitthvað fyrir stofun, meðan þú ert dvelja hjóla okkur, og þú hefi eigi um valid vert-
 efni í dag. Sálubliðid heima er fellt afsíðis og eigi þarf að láta motta stöflinn
 um jól fyrir jóladaginn því þú ertla eigi að messa.“

Hann þá drungasvoipur í andlit Steina, en tók þó við stöflun þeirri en klerkur
 fékk hannum tit að motta stöflinn og stíldu þeir svo, að Steini gætti í höf-
 unu sínum út að sálubliði. Að lokum klubbdu hana lidenum gætti klerk-
 un út til „vinsgarðsmannans“ til að eigi hvarð verki hann lideni. Þó þá Steini
 í sálubliðinu, studdist fram á stöflinn - og grét!

Sína Ólafur spyr hann hví hann grét eða hvort nokkuð hafi komið fyrir hann.

„Þú“ sagði Steini, „en viljið þú ekki koma mér að fara heima stax í dag?“

„Þú, mikill óstæp!“ Þú ert alveg frjálts ferda þinn, Steini minn. Komdu
 þarinn um og þad þú morgunverðing þinn hjóla okkur og svo mattu gættuott
 þú wilt að fara eða vera heima fram yfir jólin.“

Steini fór svo inn í liden með klerki og fór síðan leidar síman. Það
 hann svo aldrei í Arnar bæli eftir það.

Húidum lét Langstada Steini rýfa í því að "leika" kveppsnefudinn.
 Einhverju sinni var það yrkiseftir hans, að kveppsnefudinn seti
 í fundi og vori í vandræðum með að ríðstafa, þá fyrsta mannum
 í sveitinni, en það var Langstada Steini sjálfur! Hann létur Ólaf í
 Hjálmskalti (föður Sigurðar systumanns í Kaldadarnesi) hefja mál á því,
 að úi sé svo komid, að Langstada Steini sé í braktlotum: Eigi sé hvergi
 stöð vísan, því enginn vilji taka hann: Hann geti soó lítið umind til
 gægis, éti málid og sé illur í skapi og soó létur hann Ólaf sýrja
 með nefudarmenn sína: "Hvad eigum við að gera við hann Langstada-
 Steina, þetta er? Eill nokkur yfiskur taka hann oð a rýfa hvada með-
 gjöf?"

Þessu er svarad með langri þegn og hún notud til þess að bjóða hver
 aðrum baulum, taka í nefid og þannig safna viti í höfud þeirra
 er fram úr vandræðum eiga að hoda. Kemur þá Benedikt í
 Hallanda með árra fyrirspurn í þá leið, að fá vitneskju um það
 hver eigi þyrigsta og erfiðasta matarallvorn í sveitinni. Við
 þessa fyrirspurn verður kveppsnefudarmennum soó erfið um svar,
 að þeir taka allir til að snípa sér, rökja sig og réttu hoer aðrum baulum.
 En úi stungid rýfa í ymsum stöðum bojnum og þeim sem flósta monn
 hefi í heimili, mest éta af grættum (en það þótti helst vera hjó lokum-
 um í Langardd(um) oð a fast bakadur lummur og því mest matad af
 baulabuggi og þótti einna líklegast að það vori hjó einum kveppsnefudal-
 mannum, Ólafi í Hjálmskalti, en hann get þá rýflýst nefudarmenn

Laugstada Skeini hefir einhverfina latic svo mundt, ad matu-
 um i Hjalmskelti veri nogur, það sem hann veit, en silti meiru og
 Olafur i Hjalmskelti kvadst vera einum ad regna Laugstada Skeina svo,
 ad sig langadi eftir hit ad fa hann aftur. Hann vildi heldur mala allt
 sitt kon sjalfur og jafnvel nota flötinu eftir vori ad steyta, en ad
 fa Laugstada Skeina hit þess, enda komi það þá eftir i sinu til ut ad stera
 kalid fyrir adna en hann sjalfur.

Þrið þessu öllu voru þvi öll hin spaklegu had þeirra um malverkið
 ljósnotasturum og kalstevrum ævengu ordin og um foru allir nefid-
 arneum um i led ad eta sírs adan blóðmör og grjóna grast i eftir.
 Var þvi fundi frestat i medan.

Ad loðhaldnum loknu var svo byrd ad fundi aftur, með þvi ad hosi þa
 sig, sniþa sér og taka i nefid. Ad þvi einu led Einar Þjarnhédinu-
 son sér hljóds og kvadst um hafa fundid hadid, sem allir mundu geta
 fallist ad vori hit heppilegasta hit ad verda af með Laugstada Skeina:

Svo stodi a, sagði Einar, ad einu og nefudarnum vissu, byggji mágu
 hans, Jon, a þeim konum i sveitinni, Skoggastöðnum, þer sem morð
 vori umferdin og ortodis af gestum og gangandi. Jon mágu hans i
 Skoggastöðnum seldi brennivin, en vori oft i miklu hráli með ilak
 undir það og ein þann vart ad hann oft frelt hit ad geta toft ad brenni-
 vinid nogu ort af fummumum. Til þess hefdi Jon fundid það had, ad hola
 innan hráar gulrófur, sem hann sidan notadit fyrir freltin. Þetta
 steyf vori hit valid hauda Laugstada Skeina, ad hola innan hráar rófur og

þá sein innan úr þeim Honi - sem þá yrði eldi nokk til annars,
 því rófubólurinn einn varði í hestina. - Þá voru mögfrókrang-
 stada Steina til að lifa á: Hann þyrfti engan annan mat og því
 Honi eldi til máta að Jón á Skoggjastöðum fór fram á veina meðgjaf,
 enda mundi hagnáður hans af bræmi vinnu sinni vera svo mikill, að
 það margvegadi sig fyrir hann að fá svo nað dýran vinnuþráff: Heilsu
 manni, sem eldi þyrfti annað en hráar gultrófur til að lifa í allt árið.
 Þetta var samþykkt með löfatöki og athvotti hvers einar þu hrepps-
 nefndarmanns.

En nú var eftir að vita, hvort Jón á Skoggjastöðum vildi fallast í þessa
 ráðstöfun hreppnefndarinnar nú að taka Rangstada Steina meðgjafar
 laust til þess að hola innan hráar gultrófur og bína til úr þeim
 brennivini. Frelstin og var í því efni samþykkt að gera honum þetta
 að skilyrði, ella skyldu allir hreppnefndarmenn herra Jón
 fyrir óleyfilega brennivinsölu.

Þorsteinni skona kveppnefundarmanna Haukgarðishrepps á Funda
 er minneduefni þeirra Góði glædileg og vandasamt í söm, þó rú
 er þungsta Steini dandur og er það öllum Fagnadarefni, lítill veldur
 affur á móti falsverðnum áhyggjum nefundarmanna og niðlun
 vanda, hvernig fara eigi að því að hana horum í jörðina í sem
 allra ódýrasta hátt og sem Kostnaðarmint fyrir þetta vesala
 hreppsfélaf sem búið er árum saman og áratugum að Kosta dól
 haus hér í hinni og með öllu móti hefja verid að reyna að finna
 eitthvað handa honum að dletta úd, mala Korn, moka fjós,
 stæra hál og loks að hola innan hía ar getrófan fyrir fori á
 Skeggjastöðum, sem loks vart að meydast líti að hafa hann
 síðasta misvrid sem hann lifdi, svo for yrði ekki fyrir
 Klauði útaf margra ára óleyfilegum breminvinsötu.

Fundurinn byrjar á því, að Sigurður gamli í Raugholti lýtur
 með nefundarvörðum sínum þor glædifregni, að nú sé Raug-
 stada Steini dandur; hann hafi ekki þólad getrófanar
 hía ar, nema loks missi og að litlu gagni orid hjá fori á
 Skeggjastöðum úd að hola þor innan og snúda úr þeim
 breminvins-frekti fyrir hann. Ekki sé að finna heppilega
 vindaum síðasta málsins, er Raugstada Steina hafi vart að
 hía ar jörðinni, en það sé að hana horum í jörðina.
 Var nú almennur hreppsstjórnarhösti, með þingari, smýtur og í-
 neftöku meðal hreppnefundarmanna forspéid að hinum

ljúfsættu úrlausnum þess vandræðis og urðu menn ús
 elski á eitt sáttir fremur en endarandi, hvað til þess skyldi
 taka. Flestir vó allir vörðgjafar stöðunar á eigi munni
 áttu á fjórum en á jarða Langstada Steina innan kirkjugarðs,
 þó enginn vissi til að hann hefði gert neith fyrir sér í lífinu
 en á vörða til, leuda á Hraungarðis kveppnum og ús að deyja.
 Þótti elski hefði hann til þess umið í lífinu, með þótt að mala Korn,
 moka ljós, stæra kál og hola innan hraar aðgeru fyrir þótt í
 Skoggjastöðum, að smíðað vóri utan um hann, hældu nokkrir
 kveppsnafudarinnu fyrir fram, að það mundi málust illa fyrir
 ef elski vóri slopið samman einhverjum spánum utan um hann,
 og vóri þeim þó miklu betur varid í árefti í einhveru laub-
 húskofum, óða til að búa til milligerð, ljóstáa og þá
 að smíða ús þeim semilýgan eldhústronp.

Korn þá einum kveppsnafudarinnu til hugar, þá er hann
 keyrði eldhústronpinu nafudan í þessum samtandi, að þótt að
 sjálfu vóri þótt elski áhald heppils þótt í þótt jarðneðar
 leifar Langstada Steina til að hýrast í þann tíma sem eftir
 vóri eilífðarinnar, þá stóð vótt soóá, að enginn kveppstúa
 mætti missa eldhústronpinu sínu til þessa, enda vóri þótt
 flestir svo stultir að Langstada Steini, þótt stultur vóri, hlýti
 að standa ús ús lánnum ~~st~~ endum hvaða eldhústronps sem
 vóri þar í sveitinni, þótt þá vótt einn elski þonnum hinn

háreisti heyrðálfur rjónabús þeirra Flóamanna, enda er
 hann í annari sveit og leygður ír stéini. Þetta þótti því ekki
 líttekilegt. En hvenig vori þá að fara fram í Balda og kaup-
 notkera fjali ír farmhlef (Parrering) frósteu stúkunnar
 sem strandar hafði þar um velturinn; að vísu hafði heyrð að
 allar þessar farmhlef-fjali vori ýmiss, finar eða svo mat-
 smognar og notku ekur, að þor mundi til einstakis rýftar, en
 ódýrar hlyfu þor að verða; þá var flutningshesturinn
 sem til gagna þor, því ekki var hlauð að því að selja þótt
 ekki vori nema hálfur hestokaggi niður í Balda og flýti
 hann yfir Vestriuna, sem all ód í kvíði af for þeirri og óleytu,
 blandadi saman við allt brenniúsið, sem þorvandi, Sandvíls
 hafði í hana látið, að sögn þorvandar þetta, þá er hann var með
 þorvandi og sótti allt það brenniúsið niður í Balda, sem hann
 sagði að þorvandi er látið að nota og "notadi í brúna", en sem
 hann (þorvandi) drakti sjálfur.

Þá þessu máti þótti hræppsnefudarmannum öllum einu
 að hverja; þá vardi svo dýrt, jafnvel þótt viderinn vori godur.
 Stóð þá upp vísefudur hræppsnefudarmáður, ead sér hljóð og
 mætti: "Við stulnu láta hann hangstada stéini í strokk."
 Þetta þótti að vísu mesta fjáðráð og það hið besta sem ein
 hafði komið til mála meðal nefudarmanna og vardi mi dauða-
 þogn meðal þeirra um stund, enz einhver kom með þá af-

þurascend, að enginn Stofkur í sveitinni - fremur en eldhus-
 Stofpurinn, er áður var í dagstíu - vori nógu langur, því búast
 matki við að bádin endar Raugstada Sleina stofu í þessum Stofken-
 num. Eftir allriðilega í hugum þessa máls bád Sigurður gamli
 í Raughatti sér hljás, en hann þótti einna sig allriðastur þeirri
 allra, er þá sátu í kveppsnafuð Hraungerdis kvepps og sagði:

"Við skulum ekki vera lengi að láta þetta mál hefjast fyrir
 okkur. Stofkurinn er alveg ágeður; við látum hann Raug-
stada Sleina höfaldan í Stofkinum og jörðnum hann svo!"

Á þetta gátu allir Fallið og þar með var það mál áttíð.